

www.dereta.rs

Urednik izdanja
Aleksandar Šurbatović

Naslov originala
THE UNCONSOLED
Kazuo Ishiguro

Copyright © Kazuo Ishiguro 1995
Copyright © ovog izdanja *Dereta*

KAZUO IŠIGURO

NEUTEŠNI

Prevod sa engleskog

Miloš Mitić

Beograd

2019.

DERETA

Lorni i Naomi

PRVI DEO

Kako nije bilo nikoga da mi poželi dobrodošlicu – čak ni recepcionera za pultom – taksista se, po svemu sudeći, osećao neprijatno. Tumarao je pustim holom u nadi da će možda zateći nekog od osoblja, skrivenog iza biljaka ili fotelja. Na kraju mi je kofere spustio kraj ulaza u lift i, promrmljavši nešto u znak izvinjenja, otišao.

Prilično prostran, ispunjen raštrkanim stočićima za kafu, hol nije delovao prenatrpano. Ipak, nizak plafon sa očevidnom kosinom doprinosa je pomalo klaustrofobičnoj atmosferi, i bez obzira na to što je dan bio sunčan, unutra je bilo mračno. Jedino je blistav sunčev trak na zidu u blizini pulta obasjavao deo prekriven tamnom drvenom oplatom i stalak sa časopisima na nemačkom, francuskom i engleskom. Kako sam opazio srebrno zvonce na pultu, krenuh da pozvonim, kada se negde iza mene otvoriše vrata i pojavi se mladić u uniformi.

– Dobar dan, gospodine – izusti umornim glasom, i smestivši se iza pulta, otpoče proceduru prijavljivanja. Iako je promrsio izvinjenje što nije bio na dužnosti, izvesno vreme držao se izrazito rezervisano. Međutim, kada sam se predstavio, raskravio se i uspravio u stolici.

– G. Rajder, veoma se izvinjavam što vas nisam prepoznao. Upravnik, g. Hofman, žarko je želeo da vas lično dočeka. Nažalost, malopre je otišao na važan sastanak.

– Sve je u savršenom redu. Biće mi zadovoljstvo da ga kasnije upoznam.

Recepcioner poče užurbano da popunjava formulare, ne prestajući da mrmlja koliko će upravnik biti razočaran jer je propustio moj dolazak. Dvapat je spomenuo kako je ovaj zbog priprema za manifestaciju „Četvrtak večer“ pod ogromnim pritiskom i da stoga provodi van hotela više vremena nego obično. Samo sam klimnuo glavom, nemoćan da smognem snage da priupitam šta bi taj „Četvrtak večer“ trebalo da predstavlja.

– Uzgred, i g. Brodski je danas bez premca – reče recepcioner razvedrivši se. – Nema šta. Jutros je puna četiri sata uvežbavao orkestar. A slušajte ga sada! Još uvek predano vežba, razrađuje do najsitnijeg detalja.

Gestom mi je skrenuo pažnju ka stražnjem delu hola. Tek tada sam postao svestan da iz nekog dela zgrade odzvanjaju zvuci klavira, jedva čujni usled prigušene saobraćajne buke koja je dopirala spolja. Podigao sam glavu i pažljivije oslušnuo. Neko je, lagano i posvećeno, svirao kratku frazu – iz drugog stava Malerijeve „Vertikalnosti“ – ponavljajući je u beskraj.

– Naravno, da je ovde upravnik – nastavi recepcioner – mogao bi da dovede g. Brodskog i upozna vas sa njim. Ovako, nisam siguran... – osmehnuo se. – Nisam siguran smem li da ga uznemiravam. Vidite, kada je krajnje usredsređen...

– Naravno, naravno. Nekom drugom prilikom.

– Da je ovde upravnik... – zastao je i ponovo se osmehnuo. A potom je, nagnuvši se ka meni, rekao tihim glasom:

– Gospodine, znate li da neki gosti imaju toliko smelosti da zakeraju? Zato što, kao i sada, zatvaramo salon svaki put kada je g. Brodskom potreban klavir? Čudo jedno kako neki ljudi razmišljaju! Uistinu, juče su se dva gosta požalila g. Hofmanu. Nemojte sumnjati da ih je smesta ućutkao.

– Ne sumnjam. Kažete, Brodski – razmislio sam o imenu, ali mi nije bilo poznato. Onda opazih kako me recepcioner zbunjeno posmatra i brzo odvratih: – Da, da. Unapred se radujem što ću uskoro upoznati g. Brodskog.

– Eh, gospodine, samo da je upravnik tu.

– Molim vas, budite bez brige. Nego, ako je to sve, bio bih vam veoma zahvalan...

– Kako da ne, gospodine. Biće da ste veoma umorni posle tako dugog putovanja. Izvolite ključ. Gustav će vas odvesti do sobe.

Okrenuo sam se i ugledao vremešnog nosača kako čeka na drugom kraju hola. Stajao je ispred otvorenog lifta i odsutno zurio u kabinu. Prenuo se kada sam mu prišao. Onda je podigao kofere i stušio se za mnom u lift.

*

Kada smo počeli da se penjemo, vremešni nosač nije ispuštao kofere iz ruku i primetio sam da se zajapurio od naprezanja. Kako su oba bila prilično teška, ozbiljno zabrinut da će preda mnom pasti u nesvest, rekoh:

– Znate, zaista bi trebalo da ih spustite.

– Drago mi je što ste to spomenuli, gospodine – reče glasom koji je iznenađujuće malo odavao fizički napor koji je ulagao. – Kada sam počeo da se bavim ovim poslom, a to je bilo davno, obično bih prtljag odlagao na pod.

Podizao sam ga samo kada je bilo neophodno. Takoreći, samo dok hodam. Zapravo, moram da priznam da sam tokom prvih petnaest godina ovde upravo to radio. Mnogi mlađi nosači u gradu i dalje tako postupaju. Sada me, međutim, nećete zateći da to činim. Uostalom, ne idemo odviše visoko, gospodine.

Nastavimo da se penjemo u tišini. Onda rekoh:

– Dakle, već duže radite u ovom hotelu.

– Ovo je dvadeset sedma godina, gospodine. Svačeg sam se nagledao za to vreme. Naravno, hotel je postojao davno pre mog dolaska. Veruje se da je Fridrih Veliki u osamnaestom veku ovde jednom prenoćio, i navodno je još u ono doba ovo bilo konačište na glasu. Nema šta, tokom godina ovde su se odigrali mnogi istorijski događaji. Jednom prilikom, kada ne budete tako umorni, biće mi zadovoljstvo da vas uputim bar u deo njih, gospodine.

– Ali pričali ste – rekoh – zašto smatrate da je pogrešno spuštati prtljag na pod.

– A, da – reče nosač. – U tome i jeste stvar. Vidite, gospodine, možete da zamislite kako u gradu kao što je ovaj ima puno hotela. To znači da su se mnogi meštani, pre ili kasnije, oprobali kao nosači. Kao da misle kako je dovoljno da navuku uniformu i to je to, sposobni su da obavljaju ovaj posao. U pitanju je zabluda karakteristična za ovaj grad. Ako vam je volja, možete je nazvati i lokalnim mitom. I spreman sam da priznam kako sam joj svojevremeno i sâm bez razmišljanja podlegao. A onda smo jednom – ima tome već puno godina – supruga i ja otišli na kraći odmor. Otputovali smo u Švajcarsku, u Lucern. Moja supruga više nije među živima, gospodine, ali kad god pomislim na nju, setim se tog kratkog odmora. Predivno je tamo kraj jezera. Nema sumnje da i sami znate.

Posle doručka odlazili smo na predivne vožnje brodićem. Nego, da se vratim na stvar, tokom tog odmora opazio sam kako tamošnji meštani ne gaje iste predrasude prema nosačima kao ovi odavde. Kako bih vam rekao, gospodine? Tamo su nosači uživali mnogo veće *poštovanje*. Najbolji su bili osobe od izvesnog ugleda, i vodeći hoteli utrkivali su se za njihovim uslugama. Moram reći da mi je to otvorilo oči. Ali u ovom gradu je već mnogo, mnogo godina ukorenjeno to shvatanje. Zaista, ima dana kada se pitam da li ga je uopšte moguće iskoreniti. Sad, ne kažem da su meštani na bilo koji način odbojni prema nama. Daleko bilo, prema meni su uvek bili ljubazni i obzirni. Ali vidite, gospodine, oduvek se smatralo da svako može da radi ovaj posao ako mu se prohte, ako mu naprosto padne na pamet. Pretpostavljam da je to stoga što su svi u ovom gradu u nekom trenutku iskusili kako je nositi prtljag sa jednog mesta na drugo. Pošto jesu, pretpostavljaju da biti nosač u hotelu dođe kao neki šlag na tu tortu. Godinama mi, upravo u ovom liftu, ljudi govore: – Mogao bih u dogledno vreme da napustim posao i budem nosač torbi – tim rečima. I tako, gospodine, jednog dana – nedugo posle našeg kratkog odmora u Lucernu – jedan od viđenijih gradskih odbornika izrekao mi je manje-više iste reči: – Voleo bih da se jednom bavim ovim poslom – rekao mi je pokazujući na torbe. – Ovo je život za mene. Mozak na otavi. – Pretpostavljam da se trudio da bude ljubazan, gospodine. Htevši da kaže kako bi mi trebalo zavideti. Bilo je to kada sam bio mlađi, gospodine, nisam držao torbe nego sam ih odlagao na pod, baš u ovom liftu, i pretpostavljam da sam tada pomalo i sâm delio slično stanovište. Mislim, bezbrižno, kao što je gospodin nagovestio. E pa, da vam kažem, gospodine, bila je to

kap koja je prelila čašu. Ne tvrdim da su me gospodinove reči naljutile same po sebi. Ali kada ih je izrekao, stvari su nekako došle na mesto. Stvari o kojima sam inače neko vreme razmišljao. A kao što sam vam već objasnio, gospodine, tek što sam se bio vratio iz Lucerna, gde su mi se otvorili vidici. I onda pomislih, pa, krajnje je vreme da nosači u ovom gradu počnu da menjaju preovladavajuće mišljenje. Vidite, gospodine, u Lucernu sam spoznao nešto drugo i osetio kako ovde nešto zaista škripi. Stoga sam valjano razmislio i odlučio da lično preduzmem izvesne mere. Naravno, još tada sam verovatno bio svestan koliko teško će to ići. Mislim da sam i tada shvatao da je za moju generaciju možda već prekasno. Da su stvari otišle predaleko. Ali mislio sam, neka, čak i kada bih učinio šta je do mene i bar malo promenio stvari, onima koji dolaze posle mene će, u najmanju ruku, biti lakše. I tako sam, gospodine, usvojio određena pravila i pridržavao ih se od dana kada mi je gradski odbornik ono rekao. I ponosan sam što mogu da kažem da su brojni nosači u ovom gradu sledili moj primer. To ne znači da su prihvatili u dlaku ista pravila. Ali recimo da su njihova bila, eh, u skladu sa mojim.

– Shvatam. A jedno od vaših pravila je da ne spuštate kofere, nego da ih držite.

– Upravo tako, gospodine, vrlo dobro ste shvatili suštinu. Naravno, moram reći da sam, kada sam prihvatio ta pravila, bio mnogo mlađi i snažniji, i pretpostavljam da zaista nisam računao kako ću sa godinama kopneti. Zvuči glupo, gospodine, ali čovek na to ne računa. I ostali nosači su rekli nešto slično. Sve u svemu, svi pokušavamo da se pridržavamo nekadašnjih odluka. Tokom godina postali smo prilično blisko povezana grupa, nas dvanaestorica

preostalih od onih koji su onomad davno pokušali nešto da promene. Ako bih sada morao da odstupim od bilo čega, gospodine, osećao bih da sam ih izneverio. A ako bi neko od njih odstupio od bilo kog starog pravila, osećao bih se isto. Jer je u ovom gradu nesumnjivo došlo do izvesnog napretka. Istina da je pred nama još uvek dug put, ali često razgovaramo o tome – sastajemo se svakog nedelnog popodneva u „Mađarskom kafeu” u Starom gradu, mogli biste da nam se pridružite, bili biste nam veoma drag gost, gospodine – dakle, često razgovaramo o tome i svi se slažemo da je u ovom gradu nesumnjivo došlo do značajnih pomaka u pogledu odnosa prema nama. Naravno, ovi mlađi koji su došli posle nas sve uzimaju zdravo za gotovo. Ali naša grupa iz „Mađarskog kafea” svesna je da smo nešto promenili, makar i neznatno. Bili biste nam veoma drag gost, gospodine. Sa zadovoljstvom bih vas upoznao sa njima. Nismo ni blizu formalni kao nekada, i već duže vreme podrazumevamo da u posebnim prilikama možemo pozvati goste za naš sto. A u ovo doba godine tamo je, pod blagim popodnevnim suncem, veoma prijatno. Naš sto je ispod tende, s pogledom na Stari trg. Veoma je prijatno, gospodine, siguran sam da će vam se dopasti. Nego da se vratim na prethodno, puno diskutujemo o toj temi u „Mađarskom kafeu”. Mislim, o svim tim davnašnjim odlukama koje smo, svako za sebe, doneli. Vidite, niko od nas nije razmišljao šta će biti kada ostarimo. Pretpostavljam da smo bili toliko zauzeti poslom da smo razmišljali samo od danas do sutra. Ili smo možda potcenili koliko dugo je potrebno da se promene tako duboko ukorenjena shvatanja. Ali šta je tu je, gospodine. Imam godina koliko imam, i svake je sve teže.

Nosač zasta na trenutak, i činilo se da je odlutao u mislima, uprkos fizičkom naporu. Onda reče:

– Trebalo bi da budem iskren prema vama, gospodine. Tako je najpoštenije. Kada sam bio mlađi, kada sam prvi put sebi smislio ta pravila, uvek bih nosio najviše do tri kofera, ma koliko velika i teška. Ako je gost imao četvrti, njega sam spuštao na pod. Ali sa tri sam uvek uspevao da se izborim. Dakle, istine radi, gospodine, pre četiri godine zadesio me je period lošeg zdravlja i sve mi je bilo teško, tako da smo raspravljali o tome u „Mađarskom kafeu”. I tako, na kraju su se sve kolege složile da ne bi trebalo da budem toliko strog prema sebi. Naposletku, rekoše mi, samo je potrebno da kod gostiju stvorite predstavu o pravoj prirodi našeg zanimanja. Dve ili tri torbe, efekat će biti skoro isti. Trebalo je da sopstveni minimum svedem na dva kofera, i ne bi bilo nikakve štete. Prihvatio sam njihove reči, gospodine, ali sam svestan da nisu skroz istinite. Opažam da, kada me ljudi gledaju, efekat nije ni približno isti. Priznaćete, gospodine, da kada gledate nosača natovarenog sa dva i onog s tri kofera, čak je i najneuvežbanijem oku efekat znatno drugačiji. Svestan sam toga, gospodine, i nemam razloga da krijem kako mi je bolno da to prihvatim. Nego, samo da se vratim na poentu. Nadam se da sada shvatate zašto ne želim da spustim vaše kofere. Imate samo dva. Još najmanje nekoliko godina, dva će biti u okviru mojih mogućnosti.

– Pa, to je za svaku pohvalu – odvratih. – Izvesno je da ste na mene ostavili željeni utisak.

– Hteo bih da znate, gospodine, da nisam jedini koji je bio primoran da unese izvesne promene. Sve vreme raspravljamo o tome u „Mađarskom kafeu”, i istine radi, svako od nas morao je to da uradi. Samo, ne bih želeo da

pomislite kako dopuštamo da nam se standardi srozaju. Kada bismo to činili, čitav naš višegodišnji trud bio bi uzaludan. Ubrzo bismo postali predmet podsmeha. Prolaznici bi nam se rugali, ugledavši nas okupljene oko stola nedeljnim popodnevim. A ne, gospodine, međusobno smo i dalje veoma rigorozni i, siguran sam da će gđica Hilde posvedočiti, ljudi su počeli da poštuju naša nedeljna okupljanja. Kao što rekoh, gospodine, bili biste nam vrlo drag gost. Ovih sunčanih popodneva i kafe i trg su izuzetno prijatni. A vlasnik kafea ponekada organizuje ciganske violiniste da sviraju na trgu. On sâm gaji najdublje poštovanje prema nama. Kafe nije veliki, ali on se uvek potruđi da imamo dovoljno prostora da se udobno smestimo. Čak i kada je u ostatku kafea velika gužva, postara se da nam ne bude tesno i da nas niko ne uznemirava. Tako i onih popodneva kada je gužva najveća, ako bismo svi u istom trenutku protegli ruke, ne bismo uspeli da dotaknemo jedan drugog. Eto koliko nas vlasnik poštuje, gospodine. Siguran sam da će gđica Hilde potvrditi ovo što vam govorim.

– Izvinite – rekoh – ali ko je ta gđica Hilde koju stalno spominjete?

Čim sam to rekao, primetio sam kako se nosač upiljio u neku tačku iza mog ramena. Okrenuvši se, sa zaprepašćenjem shvatih da nismo sami u liftu. Sićušna mlada žena u jednostavnom poslovnom kostimu stajala je priljubljena u ćošku iza mene. Opazivši da sam konačno primetio njeno prisustvo, osmehnula se i koraknula prema meni.

– Izvinite – reče – nadam se da ne mislite kako sam prislušivala, ali naprosto nisam mogla a da ne čujem. Slušala sam šta Gustav priča i moram da kažem kako

je veoma nepravedan prema nama koji živimo u ovom gradu. Mislim, kada tvrdi da ne cenimo nosače u našim hotelima. Naravno da ih cenimo, pri tome Gustava najviše od svih. Svi ga vole. Možda ste uočili kontradikciju čak i u ovome što vam je upravo ispričao. Ako smo toliko nezahvalni, kako objašnjava veliko poštovanje koje im ukazujemo u „Mađarskom kafeu”? Stvarno, Gustave, veoma je neuviđavno od tebe što nas g. Rajderu prikazuješ u pogrešnom svetlu.

Iako izrečene u nedvosmisleno prijateljskom tonu, reči su izgleda duboko postidele nosača. Bojažljivo skrenuvši pogled, delimično se okrenuo u stranu, udarajući teškim koferima o noge.

– Eto, dobio je lekciju – reče mlada žena sa osmehom. – Ali jedan je od najboljih. Svi ga volimo. Izuzetno je skroman, i iako vam sâm to nikada ne bi priznao, svi nosači u gradu ugledaju se na njega. Zapravo, ne bi bilo preterano ako kažem da prema njemu osećaju strahopoštovanje. Ponekada možete opaziti da, kada nedeljnim popodnevim sede za svojim stolom a Gustav se još nije pojavio, uopšte ne započinju razgovor. Shvatate, osećaju da bi predstavljalo nepoštovanje otpočnu li bez njega. Često ćete ih videti, desetericu ili jedanaestoricu, kako ćutke sede uz kafu i čekaju. Razmene najviše po koju reč šapatom, kao da su u crkvi. Ali tek kada se Gustav pojavi, opuste se i počnu da razgovaraju. Vredi svratiti do „Mađarskog kafea” samo da biste prisustvovali Gustavovom dolasku. Moram vam reći da je razlika između pre i posle veoma upečatljiva. U jednom trenutku oko stola vidite samo tmurna, ostarela lica kako sede u tišini. Onda se pojavi Gustav i zaore se graja i smeh. Šaljivo se podgurkuju i tapšu po leđima. Nekada čak i zaigraju, i to

ni manje ni više nego na stolu! Imaju poseban „Nosačev ples”, zar ne, Gustave? O da, istinski uživaju. Ali ništa od toga dok se Gustav ne pojavi. Naravno, toliko je skroman da vam ovo ne bi nikada ispričao. Svi ovde ga iskreno volimo.

Dok je mlada žena govorila, biće da je Gustav nastavio da se okreće u stranu, pošto nam je, kada sam ga sledeći put pogledao, bio okrenut leđima i gledao u suprotni ćošak lifta. Od težine kofera kolena su mu klecala, a ramena podrhtavala. Glava mu je bila povijena nadole, tako da je praktično bio skriven iza sebe samog, no teško je reći je li to bila posledica stida ili pukog fizičkog napora.

– Duboko se izvinjavam, g. Rajder – reče mlada žena.
 – Nisam vam se ni predstavila. Ja sam Hilde Štratman. Dužnost mi je da se postaram da vaš boravak ovde protекne u najboljem redu. Tako mi je drago što ste konačno uspeli da stignete. Počeli smo pomalo da brinemo. Svi su vas jutros čekali dokle god su mogli, ali većina je imala važne sastanke tako da su odlazili jedan za drugim. Tako je meni, skromnoj službenici Gradskog instituta za umetnost, zapalo da izrazim koliko smo iskreno počastvovani vašom posetom.

– Veoma mi je drago što sam ovde. Nego, u vezi sa time jutros. Niste li upravo kazali...

– Oh, molim vas da uopšte ne brinete zbog toga, g. Rajder. Ni najmanje niste poremetili ničije obaveze. Važno je da ste stigli. Znaite, g. Rajder, nešto u čemu svakako mogu da se složim sa Gustavom je Stari grad. Zaista je izuzetno atraktivan i uvek savetujem gostima da ga posete. Ima čudesnu auru, pun je kafea na otvorenom, zanatskih radnji, restorana. Pešice je nedaleko odavde, pa bi trebalo da iskoristite priliku čim budete slobodni.

– Svakako ću se potruditi da to učinim. Uzgred, gđice Štratman, u pogledu mog rasporeda... – zastah donekle namerno, očekujući od mlade žene da joj se otme uzdah zbog sopstvene zaboravnosti, možda posegne za akten-tašnom i izvadi list papira ili fasciklu. Iako mi je brzo upala u reč, bilo je to samo da bi rekla:

– Da, raspored *jeste* zgusnut. Ali nadam se ne i pre-terano. Trudimo se da se striktno držimo najvažnijeg. Neminovno je da smo pretrpani zahtevima, od mnoštva udruženja, lokalnih medija, sa svih strana. Ovde imate veliki broj poštovalaca, g. Rajder. Mnogi veruju da ste ne samo najbolji živi pijanista na svetu već možda i najveći u čitavom veku. Ipak, smatramo da smo na kraju uspeli da stvari svedemo na najosnovnije. Verujem da nema ničeg čime biste bili isuviše nezadovoljni.

Upravo u tom trenu otvoriše se vrata lifta i vremešni nosač se zaputi niz hodnik. Usled težine kofera, jedva je vukao noge po tepihu, tako da smo gđica Štratman i ja, sledivši ga, morali da odmeravamo korake kako ga ne bismo prestigli.

– Iskreno se nadam da se niko nije uvredio – rekoh joj u hodu. – Mislim, zbog toga što se nije našlo vremena u mom rasporedu.

– Ne, nipošto, molim vas, budite bez brige. Svi znamo zašto ste ovde i niko ne želi da vas ometa. U stvari, g. Rajder, izuzev dva veoma važna društvena događaja, sve ostalo u programu se manje ili više direktno odnosi na „Četvrtak večer”. Svakako ste do sada imali prilike da se upoznate sa rasporedom.

U načinu na koji je izrekla ovu poslednju opasku bilo je nečeg što mi je otežavalo da odgovorim sasvim iskreno. Stoga promrmljah: – Da, svakako.

– Raspored *jeste* obiman. Ali najviše smo se vodili vašom molbom da vam omogućimo da neposredno vidite što je više moguće. Pristup za svaku pohvalu, usudila bih se da kažem.

Vremešni nosač zaustavi se pred vratima, ispred nas. Konačno je spustio kofere i počeo da petlja sa bravom. Kada smo mu prišli, Gustav ponovo podignu kofere i ote-tura se u sobu sa rečima: – Izvolite za mnom, gospodine. – Krenuh da uđem kada me gđica Štratman uhvati za ruku.

– Ne bih da vas zadržavam – reče. – Ali samo bih žele-la da proverim postoji li u ovoj fazi išta u rasporedu čime ste nezadovoljni.

Kako se vrata pred nama zalupiše, ostasmo da stojimo u hodniku.

– Pa, gđice Štratman – odvratih – kada se sve uzme u obzir, deluje mi kao... veoma dobro izbalansiran program.

– Upravo imajući u vidu vaš zahtev, organizovali smo sastanak sa Građanskom grupom za uzajamnu pomoć. Čine je obični ljudi iz različitih društvenih slojeva koje je ujedinilo osećanje da trpe zbog trenutne krize. Moći ćete da iz prve ruke saznate kroz šta su neki morali da prođu.

– A, da. To će svakako biti veoma korisno.

– I kao što ste možda primetili, uvažili smo i vašu želju da lično upoznate gospodina Kristofa. U datim okolnosti-ma, savršeno razumemo razloge zbog kojih ste tražili da se sastanete sa njim. Kako možete i da pretpostavite, sâm g. Kristof je oduševljen. Prirodno, i on ima razloge zbog kojih želi da vas upozna. Naravno, podrazumevam da će njegovi prijatelji i on dati sve od sebe da usvojite njihovo gledište. Jasno je da su to čiste gluposti, ali sigurna sam će vam biti od velike koristi da steknete opšti utisak o tome šta se ovde događa. G. Rajder, delujete veoma umorno.

Ne bih vas više zadržavala. Izvolite moju vizitkartu. Molim vas da se ne ustručavate da pozovete ako imate kakav problem ili pitanje.

Zahvalio sam joj i gledao kako se udaljava hodnikom. Ušavši u sobu, još uvek sam u mislima prebiraio različite implikacije ovog razgovora i bio mi je potreban koji tren da uočim Gustava koji je stajao kraj kreveta.

– Ah, tu ste, gospodine.

Posle preovlađujuće tamne drvene oplata u ostatku hotela, iznenadio me je svetao i moderan izgled sobe. Zid preda mnom bio je u staklu gotovo od poda do plafona, i sunce je prijatno prodiralo između vertikalnih roletni koje su bile postavljene duž njega. Koferi su bili poslagani jedan do drugog pored ormana.

– Pa, gospodine, ako biste imali još malo strpljenja – reče Gustav – pokazaću vam šta imate u sobi. To će doprineti da vam boravak ovde bude što prijatniji.

Sledio sam Gustava kroz sobu dok je pokazivao preki-dače i ostale drangulije. U jednom trenutku uveo me je u kupatilo i tu nastavio priču. Htedoh da ga prekinem, kao što sam već navikao da činim kada mi nosači pokazuju hotelsku sobu, ali nešto u predanosti s kojom se posvetio svojoj dužnosti, nešto u nastojanjima da dâ lični pečat rutini kroz koju je svakodnevno više puta prolazio, veoma me je dirnulo i sprečavalo da mu upadnem u reč. A onda, dok je nastavljaio sa objašnjenjima i mahao rukom prema različitim delovima sobe, shvatih da, uprkos profesionalizmu i iskrenoj želji da se uveri kako sam se udobno smestio, nešto što ga tišti čitavog dana ponovo izbija na površinu. Drugim rečima, ponovo je bio zabrinut za svoju kći i njenog sinčića.

Kada su mu pre nekoliko meseci ponudili dogovor, Gustav ni najmanje nije sumnjao da će mu to doneti išta drugo osim nepomućene radosti. Trebalo je da jednom nedeljno provodi nekoliko popodnevnih časova sa unukom u šetnji Starim gradom, i tako omogući Sofi da izađe i malo se posveti sebi. Štaviše, dogovor je isprva bio uspešan i tokom sedmica je to postao ritual dede i unuka, koji je obojici veoma prijao. Kada nije padala kiša, krenuli bi od dečijeg igrališta gde bi Boris demonstrirao najnovije vratolomije. Ako je padala, počinjali bi od Pomorskog muzeja. Potom bi skitali uličicama Starog grada, gledali izloge, možda zastali na Starom trgu da proprate nastup pantomimičara ili akrobata. Kako je vremešni nosač bio poznata ličnost u kraju, nikada ne bi odmakli daleko a da ih neko ne pozdravi, i Gustav bi primao brojne komplimente na račun unuka. Onda bi otišli do starog mosta i gledali lađe koje prolaze ispod njega. Ekspedicija se završavala u omiljenom kafeu gde bi naručili kolač ili sladoled i čekali da se Sofi vrati.

Ove šetnjice su u prvo vreme Gustavu pričinjavale neizmerno zadovoljstvo. Pa ipak, učestaliji kontakt sa kćerkom i unukom primoravao ga je da opaža ono što je, kada više nije bio u stanju da se pretvara kako je sve u redu, inače potiskivao. Najpre, bilo je to pitanje Sofinog opšteg raspoloženja. Prvih sedmica ostavljala bi ih vedra, žureći u centar grada u kupovinu ili da se nađe sa prijateljicom. Međutim, odnedavno ju je obuzela čamotinja, kao da ne zna šta će sa sobom. Osim toga, znaci da je briga, kakva god bila, počela da se primećuje i kod Borisa, postali su očevidni. Istina, unuk je najvećma i dalje bio onaj isti, razdragani dečak. Ali nosač je primetio kako bi se povremeno, pogotovo kada se pomene porodični život,

dečacić snuždio. A onda se pre dve nedelje dogodilo nešto što časna starina nije uspevala da odagna iz misli.

Dok je sa Borisom prolazio kraj jednog od brojnih kafea u Starom gradu, iznenada je primetio kako unutra sedi njegova kći. Kako je staklo bilo u senci tende, dobro se videlo unutra, te je bilo lako uočiti Sofi kako, sa izrazom krajnje potištenosti, sedi sama za stolom i ispija kafu. Saznanje da nije smogla snage da uopšte mrdne iz Starog grada, a posebno izraz njenog lica, prenerazili su nosača – toliko da mu je bilo potrebno izvesno vreme da pokuša da Borisu odvuče pažnju. Bilo je prekasno: Boris je, prativši njegov pogled, jasno spazio majku. Dečak smesta skrenu pogled na drugu stranu, i njih dvojica nastaviše šetnju a da nisu progovorili ni reč o tom događaju. Boris se ubrzo oraspoložio, ali to što se desilo je veoma snažno uzdrimalo nosača koji od tada nije mogao da izbije iz glave pomenuti događaj. U stvari, prisećanje na njega činilo ga je odsutnim dole u holu, i sada ga iznova tištilo dok mi je pokazivao sobu.

Stari mi je postao simpatičan, te me je zapljusnuo talas sažaljenja prema njemu. Bilo je jasno da ga već dugo muče sumorne misli i da je sada u opasnosti da ga brige preplave. Razmišljao sam se da sa njim otvorim tu temu, ali upravo u času kada je priveo kraju svoj posao, malaksalost koju sam povremeno osećao još otkada sam izašao iz aviona ponovo me je obuzela. Odlučan da to pitanje potegnem nekom kasnijom prilikom, pustio sam ga da ode, davši mu izdašnu napojnicu.

Čim je zatvorio vrata za sobom, stropoštao sam se u krevet ni ne svukavši se, i neko vreme tupo zurio u plafon. Glava mi je isprva bila ispunjena mislima o Gustavu i njegovim nebrotjenim brigama. Pošto sam nastavio

da ležim, uhvatio sam sebe kako iznova razmišljam o razgovoru sa gđicom Štratman. Bilo je izvesno da grad od mene očekuje mnogo više od pukog recitala. Ipak, pokušavši da se prisetim osnovnih detalja ove posete, nisam imao puno uspeha. Shvatio sam kako sam ispaao glupan jer nisam otvorenije porazgovarao sa gđicom Štratman. To što nisam dobio primerak rasporeda bilo je do nje, a ne do mene, te je gard koji sam zauzeo bio poprilično bezrazložan.

Ponovo sam razmislio o imenu Brodski i ovoga puta stekao jasan utisak da sam ne tako davno ili čuo ili čitao o njemu. A onda mi se u sećanje iznenada vratio trenutak sa dugog putovanja avionom koje sam tek okončao. Dok su ostali putnici oko mene spavali, sedeo sam na sedištu u polutami i pod slabom svetlošću lampe za čitanje proučavao raspored posete. U jednom trenutku čovek pored mene se razbudio i posle par minuta dobacio neku šaljivu opasku. Zapravo, ako se dobro sećam, nagnuo se prema meni i postavio mi neko lako kviz pitanje, nešto o fudbalerima sa Svetskog prvenstva. Ne želeći da me iko ometa u pomnom proučavanju rasporeda, otresao sam ga se donekle grubo. Sve mi se sada vratilo gotovo kristalno jasno. Zaista, sećao sam se i same tekstone debelog sivog papira na kojem je raspored bio otkucan, mutne žute mrlje koju je na njemu ostavljala svetlost lampe za čitanje, brujanja avionskog motora – ali koliko god pokušavao, nisam uspevao da se setim ičega što je pisalo na tom listu.

Onda sam, posle nekoliko minuta, osetio kako me savladava umor i zaključio da nema svrhe da se unapred brinem dok malo ne odspavam. Iz iskustva vrlo dobro znam kako se posle počinka stvari razbistre. Onda bih mogao da pronađem gđicu Štratman, obrazložim joj u

čemu je nesporazum, dobijem kopiju rasporeda i zahtevam da razjasni sve što mi ne bude bilo jasno.

Upravo sam počeo da tonem u dremež kada me je nešto iznenada navelo da ponovo otvorim oči i zagledam se u plafon. Neko vreme sam nastavio da ga proučavam, a onda se uspravio u krevetu i gledao unaokolo dok se osećaj prepoznavanja pojačavao svakim trenutkom. Soba u kojoj sam, shvatih, pljunuta je ona koju sam koristio kao spavaću sobu kada sam sa roditeljima dve godine živeo u tetkinjoj kući na granici Engleske i Velsa. Ponovo razgledah sobu, a onda, vrativši se u ležeći položaj, još jednom pogledah u plafon. Bio je sveže omalterisan i okrećen, dimenzije su mu se uvećale, frizovi uklonjeni, a slični ukrasni gipseraj oko sijaličnih grla u potpunosti preuređen. Ali nedvosmisleno se radilo o istom plafonu u koji sam u ono doba tako često zurio iz svog uskog, rasklimatanog kreveta.

Okrenuo sam se na stranu i pogledao u pod kraj kreveta. Prekrili su zagasitim tepihom mesto na koje bi trebalo da zakoračim kada ustanem. Prisetih se kako je nekada sličan deo poda bio prekriven izlizanom zelenom prostirkom po kojoj bih nekoliko puta nedeljno, u pažljivo odabranim formacijama, ređao plastične vojnike – sve u svemu njih više od stotinu – koje sam čuvao u dve kutije biskvita. Posegnuo sam rukom nadole, pustivši da mi se prsti taru o hotelski tepih, i kada sam to učinio, vratilo mi se sećanje na jedno popodne kada sam bio izgubljen u svetu svojih plastičnih vojnika, a dole u prizemlju izbila žestoka svađa. Glasovi su bili tako razjareni da sam čak i kao dete od šest-sedam godina shvatio da nije reč o običnoj svađi. No rekoh sebi da to nije ništa, i priljubivši obraz uz zelenu prostirku, nastavio da pravim planove za

bitku. Prostirka je negde po sredini bila pocepana, što mi je i inače predstavljalo neprestani izvor nezadovoljstva. Ali tog popodneva, dok su iz prizemlja nastavljali da se ore besni glasovi, po prvi put mi je palo na pamet da bi taj pocepani deo mogao da posluži kao neka vrsta žbunja kroz koje moji vojnici moraju da prođu. To otkriće – da mana koja je neprestano pretila da naruši moj imaginarni svet može zapravo da postane njegov sastavni deo – skoro me je oduševilo, i to „žbunje” postaće ključni činilac mnogih bitaka koje sam kasnije osmišljavao.

Sve to mi je naviralo u sećanje dok sam i dalje zurio u plafon. Naravno, bio sam krajnje svestan koliko je stvari u sobi je zamenjeno ili uklonjeno. Pa ipak, spoznaja kako sam se posle toliko vremena ponovo našao u nekadašnjem hramu svog detinjstva izazvala je u meni osećanje dubokog spokojstva. Zažmurio sam i na trenutak osetio kako je sav taj stari nameštaj ponovo oko mene. U daljem desnom uglu, visoki beli orman sa slomljenom bravom. Na zidu iznad glave, tetkino platno sa motivom katedrale u Solzberiju. Noćni stočić sa dve male fioke ispunjene mojim malim dragocenostima i tajnama. Sve napetosti koje je doneo dan – dugačak let, zabuna oko rasporeda, Gustavovi problemi – bile su kao rukom odnesene i osetih kako, iscrpljen, klizim u dubok san.

Kada me je probudio telefon koji je stajao na nahtkasni, imao sam utisak da je zvonio već duže vreme. Podigavši slušalicu, začuh nečiji glas kako kaže:

– Halo? G. Rajder?

– Da, halo.

– Ah, g. Rajder. Ovde g. Hofman. Upravnik hotela.

– A, da. Drago mi je.

– G. Rajder, veoma nam je drago što ste najzad sa nama. Dobro nam došli.

– Hvala.

– Izuzetno nam je drago što ste stigli. Molim vas da uopšte ne brinete zbog zakašnjenja. Kao što verujem da vam je gđica Štratman već saopštila, savršeno vas razumemo. Na kraju krajeva, kada neko prevaljuje takve razdaljine i ima toliko angažmana širom sveta – ha-ha! – tako nešto je ponekada neizbežno.

– Ali...

– Ne, gospodine, zaista nema potrebe da to više spominjemo. Dame i gospoda su, kao što rekoh, puni razumevanja. Zaboravimo na to. Važno je da ste ovde. Već samo zbog toga, g. Rajder, dugujemo vam neizmernu zahvalnost.

– Pa, hvala g. Hofman.

– Eto, gospodine, ukoliko trenutno niste previše zauzeti, veoma bih voleo da vas najzad lično pozdravim. Da vam u svoje ime poželim dobrodošlicu u naš grad i u hotel.

– Vrlo ljubazno od vas – rekoh. – Ali upravo sam malo prilegao...

– Malo prilegao? – u glasu mu se osećala gorčina. Nije potrajalo ni tren, a srdačnost mu se u potpunosti povratila. – Oh, svakako, svakako. Biće da ste veoma umorni. Prevalili ste toliki put. U tom slučaju, recimo, kad god vam bude volja.

– Jedva čekam da se upoznamo, g. Hofman. Svakako ću uskoro sići.

– Molim vas da dođete samo kada vama to bude odgovaralo. Što se mene tiče, nastaviću da čekam ovde – to jest, dole u holu – koliko god bude bilo neophodno. Nema potrebe da žurite.

Na časak porazmislih o njegovim rečima. Onda odvratih: – Ali g. Hofman, verovatno imate pregršt drugih obaveza.

– U pravu ste, u ovo doba dana ima najviše posla. Ali zbog vas ću, g. Rajder, sa zadovoljstvom čekati dokle god je potrebno.

– G. Hofman, molim vas da ne trošite svoje dragoceno vreme na mene. Ubrzo silazim pa ću vas potražiti.

– G. Rajder, nije nikakav problem. Zapravo, biću počastvovan da vas sačekam. Dakle, kao što rekoh, dođite samo kada vama to bude odgovaralo. Uveravam vas da se neću maći s mesta dok ne dođete.

Još jednom mu zahvalih i spustih slušalicu. Pridigavši se, pogledao sam oko sebe i, sudeći po svetlu, pretpostavio da je kasno popodne. Osećao sam se umornije nego

ikad, ali izgleda da nije bilo druge nego da siđem u hol. Ustao sam, prišao jednom od kofera i pronašao sako koji je bio tek nešto manje izgužvan od onoga koji sam još uvek imao na sebi. Dok sam se presvlačio, spopala me je neobuzdana želja da popijem kafu, te sam koji trenutak kasnije skoro bezglavo izjurio iz sobe.

Izašavši iz lifta, ustanovio sam kako je u holu neuporedivo življe nego pre. Svuda oko mene gosti su leškari u foteljama, prelistavali novine ili čavrljali uz kafu. Pored recepcije nekolicina Japanaca se međusobno krajnje srdačno pozdravljala. Kako sam bio pomalo zbunjen ovom promenom, nisam ni primetio upravnika hotela sve dok mi nije prišao.

Bio je u šezdesetim, krupnije građe i deblji nego što sam zamišljao čuvši mu glas preko telefona. Pružio mi je ruku uz širok osmeh. U tom trenutku opazih kako jedva dolazi do daha i da mu je čelo blago orošeno znojem.

Dok smo se rukovali, nekoliko puta je ponovio kakvu čast moje prisustvo predstavlja za grad, a posebno za njegov hotel. Onda se nagnuo prema meni i dodao, kao u poverenju: – I dozvolite mi da vas uverim, gospodine, sve pripreme za „Četvrtak večer“ odvijaju se po planu. Nema te nijedan razlog za brigu.

Očekivao sam da kaže još nešto, ali samo je nastavio da se smeška. Rekoh: – Lepo je to čuti.

– Da gospodine, zaista nema nikakvih razloga za brigu.

Nastala je neprijatna tišina. Trenutak kasnije, Hofman kao da htede još nešto da izusti, ali se suspregnu, nasmeja i blago me šljepnu po ramenu – što sam doživeo kao neprimereno prisan gest. Najzad reče: – G. Rajder, molim vas da mi neizostavno kažete postoji li išta čime bih vam boravak ovde učinio još prijatnijim.

SADRŽAJ

PRVI DEO	7
DRUGI DEO	201
TREĆI DEO	377
ČETVRTI DEO	527

Kazuo Išiguro
NEUTEŠNI

Za izdavača
Dijana Dereta

Lektura
Sonja Milovanović
Vesna Crepuljarević

Korektura
Blum

Likovno-grafička oprema
Marina Slavković

Prvo DERETINO izdanje

ISBN 978-86-6457-269-9

Tiraž
1500 primeraka

Beograd 2019.

Izdavač / Štampa / Plasman
DERETA doo

Vladimira Rolovića 94a, 11030 Beograd
tel./faks: 011/ 23 99 077; 23 99 078

www.dereta.rs

Knjižara DERETA
Knez Mihailova 46, tel.: 011/ 26 27 934, 30 33 503

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.111-31

ИШИГУРО, Казуо, 1954–

Neutešni / Kazuo Išiguro ; prevod sa engleskog
Miloš Mitić. – 1. Deretino izd. – Beograd : Dereta, 2019
(Beograd : Dereta). – 683 str. ; 21 cm

Prevod dela: The Unconsoled / Kazuo Ishiguro.
– Tiraž 1.500.

ISBN 978-86-6457-269-9

COBISS.SR-ID 278438156